

Cumartesi Anneleri/İnsanları 990. Hafta Gözlem Raporu

Gözlemlenen etkinlik/toplantı/yürüyüş: Cumartesi Anneleri/İnsanları 990. Hafta Buluşması – Galatasaray Meydanı (Beyoğlu, İstanbul)

Gözlem tarihi: 16 Mart 2024

Gözlemci kişi ve kurumlar: Hakikat Adalet ve Hafıza Çalışmaları Derneği (Hafıza Merkezi), Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği (MLSA), Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV), Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi

Gözlemci toplantı alanına varış: 10.16

Gözlemci alandan ayrılma: 14.08

Gözlem ve gözlem yöntemi hakkında:

Birleşmiş Milletler Evrensel Olarak Tanınan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması ve Geliştirilmesinde Toplumsal Kuruluşların (Organların), Grupların ve Bireylerin Hakları ve Sorumlulukları Üzerine Bildirgesi'nin¹ 6(c) maddesi, "İnsan haklarına ve temel özgürlüklere hem hukuksal olarak hem de pratikte uyulması yönünde inceleme, araştırma, saptama, değerlendirme, bu yollar ve diğer uygun yollarla kamunun dikkatini bu sorun üzerine çekme hakkı vardır" hükmüyle hak savunucuları ve hak örgütlerinin insan hakları ihlallerine yönelik çalışmalar yapmalarını ve bu çalışmaları hak ihlalleri hakkında farkındalık yaratmak amacıyla kamuoyuyla paylaşmalarını güvence altına almaktadır.

Rapordaki imzacı kurumlar, yukarıda belirtilen maddede güvence altına alınan hak kapsamında² Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın barışçıl buluşmalarını gözlemlemektedir. Kurumlar, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın (AGİT), "Barışçıl Toplanma Özgürlüğünün İzlenmesine İlişkin Kılavuz"³ da belirtilen yöntemleri gözlem faaliyetlerinde esas almaktadır.

¹ UN Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms,

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/770/89/PDF/N9977089.pdf?OpenElement>,

Türkçe gayri resmi tercümesi için bkz. <https://www.ihd.org.tr/ble-mletler-san-haklari-savunucularinin-korunmasi-bdges/>

² Bu hak, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de öngörülmektedir: *Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme Madde 19*: "Herkes, düşüncelerini açıklama hakkına sahiptir; bu hak, herkesin, ülkesel sınırlara bağlı olmaksızın her çeşit bilgiyi ve fikri, sözlü, yazılı ya da basılı biçimde, sanat eserleri biçiminde ya da kendi seçeceği herhangi bir başka biçimde araştırma, edinme ve iletme özgürlüğünü de içerir."

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 10: "1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir."

³ OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights, *Handbook on Monitoring Freedom of Peaceful Assembly*, https://www.osce.org/files/f/documents/d/1/473439_0.pdf

Gözlemci kurumlar, barışçıl toplanma özgürlüğünün kullanılmasını engellemeye yönelik müdahalelerin sonucu olarak ortaya çıkan insan hakları ihlallerini tespit etmek, belgelemek ve ihlallerin önlenmesi için savunuculuk faaliyetleri yürütebilmek amacıyla kılavuzda da belirtildiği gibi çeşitli izleme ve belgeleme yöntemleri ile gözlem faaliyetlerini desteklemektedir.⁴ Bu kapsamda gerekli görülmesi durumunda sosyal ve yaygın medya taraması, mahkeme kararları, mülki idare amirlerinin karar ve duyuruları, kolluk kuvvetlerinin yazışma ve tutanakları gibi belgelerin değerlendirilmesi ve hak ihlallerine maruz kalan kişilerle mülakat yapılması gibi farklı izleme ve belgeleme yöntemlerine başvurulmaktadır.

Gözlem raporları, gözlemlenen buluşmayı takip eden cuma günleri kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Toplantı	öncesi	duruma	ilişkin	notlar:
1.	Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın gözaltında kaybedilen sevdiklerinin akıbetini sormak ve adalet taleplerini dile getirmek için bir araya geldikleri mekan olan Galatasaray Meydanı'ndaki eylemi gözlemek üzere gelen gözlemci, 10.16'da Taksim Meydanı yönünden Galatasaray Meydanı'na doğru yürümeye başladı.			
2.	10.22'de İHD İstanbul Şubesi'nin bulunduğu Çukurlu Çeşme Sokak'a varan gözlemci, dernek yakınında herhangi bir polis varlığı olmadığını gözlemledi.			
3.	Galatasaray Meydanı'na gitmek üzere 10.25'te İHD İstanbul Şubesi'nin bulunduğu sokaktan ayrılan gözlemci, Büyük Parmakkapı Sokak üzerinden İstiklal Caddesi'ne çıktı.			
4.	10.28'de Taksim Meydanı yönünde Galatasaray Meydanı'na uzaklığı 350 metre olan Ağa Camii önünde emniyete ait, sivil plakalı bir binek aracın park halinde olduğu görüldü.			
5.	10.33'te Galatasaray Lisesi'nin bir süredir inşaatlarda kullanılan güvenlik panelleriyle tamamen kapalı olan İstiklal Caddesi cephesindeki duvarı önünde emniyete ait, sivil plakalı bir hafif ticari aracın park halinde olduğu görüldü. Sivil giyimli 10-15 polis memurunun aracın önünde beklediği gözlemlendi. Çevik kuvvet üniformalı iki polis memurunun lisenin köşesinde beklediği görüldü.			
6.	10.33'te sürekli olarak demir bariyerler ile çevrili ve içerisinde emniyete ait araçlar ile polislerin beklediği Galatasaray Meydanı içerisinde polis sevkıyatı için kullanılan bir midibüsün çalışır durumda park halinde olduğu görüldü. Uzun namlulu silah taşıyan iki polisin ise meydan içerisinde beklediği gözlemlendi. Meydan içerisinde ayrıca mobil zırhlı siperlik olduğu görüldü. Meydanı kapatan demir bariyerlerin önceki haftalarda olduğu gibi bu hafta da plastik kelepçeler ile birbirine bağlandığı ve meydan girişinde akordeon bariyerler olduğu gözlemlendi.			
7.	10.34'te sivil giyimli iki polis memuru ile üzerlerinde Motosikletli Polis Timleri'ne ("Yunus Polis") ait üniformalar olan iki polis memurunun, Şişhane yönüne doğru			

⁴ a.g.e, sf. 14

Galatasaray Meydanı'ndan yaklaşık 50 metre uzakta olan giyim mağazası önünde bekledikleri görüldü.

8. 10.35'te üzerinde "Polis" ibaresi olan ve tepe ışıkları yanan bir hafif ticari aracın Saint Antuan Katolik Kilisesi önünde çalışır durumda park halinde olduğu görüldü.
9. 10.36'da polis sevkiyatı için kullanılan bir midibüsün, Galatasaray Meydanı'na uzaklığı yaklaşık 250 metre olan Odakule'nin önünde park halinde olduğu ve uzun namlulu silah taşıyan bir polisin çalışır durumdaki aracın önünde beklediği gözlemlendi.
10. 10.39'da, aralarında biber gazı kapsülü atabilen silah taşıyan bir polis memurunun da bulunduğu, çevik kuvvet üniformalı beş polis memurunun İstiklal Caddesi üzerinden Odakule'ye doğru gittiği görüldü.
11. Taksim Meydanı yönünden gelen emniyete ait bir midibüsün 10.40 itibariyle Odakule önüne park edildiği görüldü.
12. 10.41'de, Galatasaray Meydanı'nı kapatan bariyerlerin içerisindeki midibüsten çıkan, aralarında biber gazı kapsülü atabilen silah taşıyan bir polis memurunun da bulunduğu, çevik kuvvet üniformalı dört polis memurunun İstiklal Caddesi üzerinden Odakule'ye doğru gittiği görüldü.
13. Galatasaray Meydanı içerisinde park halinde olan midibüsün 10.42 itibariyle meydana çıkarıldığı görüldü. Aracın Taksim Meydanı yönüne doğru gittiği gözlemlendi.
14. Beyaz şeritli, kırmızı ve üzerinde "Polis" ibaresi bulunan yekek giyen polis memurları ile sivil giyimli polis memurlarından oluşan 10 kişilik grubun, 10.43 itibariyle Galatasaray Lisesi'nin Galatasaray Meydanı'na yakın köşesinde beklemeye başladığı görüldü.
15. Emniyete ait anons aracınının 10.45 itibariyle Galatasaray Lisesi önüne park edildiği görüldü.
16. 10.45'te Beyoğlu Kaymakamlığı ve İstanbul Valiliği'nin resmi web sitelerini kontrol eden gözlemciler, herhangi bir yasaklama kararının kamuoyu ile paylaşılmadığını tespit ettiler.
17. Polis sevkiyatı için kullanılan, sivil plakalı üç minibüsün 11.00 itibariyle Odakule önünde park halinde olduğu görüldü. Uzun namlulu silah taşıyan altı polis memurunun araçların önünde bekledikleri, çok sayıda polis memurunun ise araçların içerisinde olduğu gözlemlendi.
18. Sivil giyimli en az 10 polis memurunun 11.17 itibariyle Meşrutiyet Caddesi'nin İstiklal Caddesi'ne bağlanan sağ köşesinde bulunan aksesuar dükkanı önünde beklemeye başladığı görüldü.
19. 11.17'de Meşrutiyet Caddesi'nin girişinde ikişer kişi olacak şekilde ve karşılıklı olacak dört çevik kuvvet üniformalı polis memurunun beklediği ve rastgele üst araması yaptıkları görüldü.
20. Emniyete ait, sivil plakalı bir binek araç ile iki hafif ticari aracın 11.17 itibariyle Galatasaray Lisesi önüne park edildiği görüldü.

21. Polis sevkiyatı için kullanılan bir minibüsün, 11.17 itibariyle Yapı Kredi Kültür Sanat önüne park edildiği görüldü.
22. Güvenlik Şube Müdürlüğü, Koordinasyon Şube Müdürlüğü, Spor Güvenliği Şube Müdürlüğü'nden Sorumlu İl Emniyet Müdürü Yardımcısı'nın 11.21 itibariyle Galatasaray Meydanı'na yakın bir noktada beklemeye başladığı görüldü.
23. 11.25'te polis sevkiyatı için kullanılan bir minibüsün daha Yapı Kredi Kültür Sanat önüne park edildiği görüldü.
24. Galatasaray Meydanı'na yakın noktalarda bekleyen polis memurlarının sayısının 11.29 itibariyle artmaya başladığı gözlemlendi.
25. Üzerinde "Polis" ibaresi bulunan koyu lacivert yelek ve mont giyen dört polis memurunun, Taksim Meydanı yönünde Galatasaray Meydanı'na uzaklığı yaklaşık 80 metre olan Sahne Sokak hizasında olacak şekilde İstiklal Caddesi üzerinde 11.30 itibariyle beklemeye başladıkları görüldü.

Toplantıya

ilişkin

notlar:

26. Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 11.40 itibariyle İHD İstanbul Şubesi'nden ikişer kişilik gruplar halinde çıkmaya başladıkları görüldü.
27. Aynı saatlerde Galatasaray Lisesi önünde sivil polis sayısının 25 civarına yükseldiği görüldü.
28. Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın, Galatasaray Meydanı'na doğru yürüyecekleri güzergah üzerinde yer alan bazı noktalarda sivil giyimli polis memurlarının bekledikleri gözlemlendi.
29. Meydana yakın noktalarda bekleyen polis sayısının 11.45 itibariyle daha da arttığı gözlemlendi.
30. Cumartesi Anneleri/İnsanları ve hak savunucularının, 11.48 itibariyle Galatasaray Meydanı'nın tam karşısında toplanmaya başladıkları görüldü. Rütbeleri öğrenilemeyen, sivil giyimli polis amirleri ile polis memurlarının Cumartesi Anneleri/İnsanları'na yakın noktalarda beklemeye başladıkları gözlemlendi.
31. Aralarında Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 14 Ekim 2023 tarihindeki [968. hafta buluşmasında](#) Newroz Ali Tosun'a yönelik işkence ve diğer kötü muamele yasağına aykırı olacak şekilde fiziksel şiddet uyguladığı kayıt altına alınan ve Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın avukatlarının hakkında "işkence" iddiasıyla suç duyurusunda bulunduğu saçsız, kır sakallı ve rütbesi öğrenilemeyen polis amirinin de bulunduğu sivil giyimli polis memurlarının 11.51 itibariyle Cumartesi Anneleri/İnsanları ve hak savunucularına yakın noktalarda bekleyen polis memurlarına katıldıkları gözlemlendi.
32. Güvenlik Şube Müdürlüğü, Koordinasyon Şube Müdürlüğü, Spor Güvenliği Şube Müdürlüğü'nden Sorumlu İl Emniyet Müdürü Yardımcısı, Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürü

ve rütbeleri öğrenilemeyen polis amirlerinin 11.54 itibarıyla Galatasaray Meydanı'na yakın bir noktada birlikte beklemeye başladıkları görüldü.

33. 23 Şubat 1995 tarihinde İzmir'de gözaltında kaybedilen 19 yaşındaki **Murat Yıldız**'ın annesi **Hanife Yıldız**, 1 Mart 1995 tarihinde İstanbul'da gözaltına alınan ve ağır işkence izleri taşıyan bedeni aylar sonra kimsesizler mezarlığında bulunan **Hasan Ocak**'ın kardeşi **Hüseyin Ocak**, 15 Şubat 1995 tarihinde ailesiyle iletişim kurmayı kesen, ağır işkence izleri taşıyan bedeninin 2 Mart 1995 tarihinde Beykoz'da bir ormanlık alana atıldığı ve daha sonra kimsesizler mezarlığına defnedildiği sonradan öğrenilen **Rıdvan Karakoç**'un kardeşi **Hasan Karakoç**, 21 Kasım 1980 tarihinde İstanbul'da gözaltına alındıktan sonra kaybedilen **Hayrettin Eren**'in kardeşi **İkbal Eren**, 13 Eylül 1980 de Ardahan'ın Okçu Köyü'ndeki evinden güvenlik güçleri tarafından gözaltına alındıktan sonra kaybedilen ve işkence sonucu öldüğü Meclis İnsan Hakları İnceleme Alt Komisyonu'nun [raporu](#) ile de ortaya konulan **Cemil Kırbayır**'ın kardeşi **Mikail Kırbayır**, 10 Haziran 1994 tarihinde Diyarbakır'da kaybedilen ve JİTEM mensubu Abdülkadir Aygan'ın itirafları doğrultusunda JİTEM tarafından işkenceye maruz bırakıldığı ve daha sonra öldürüldüğü ortaya çıkan **Murat Aslan**'ın kardeşi **Fatma Aslan**, 14 Mart 1991 tarihinde İstanbul'da Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'ne bağlı polis memurları tarafından gözaltına alınıp Gayrettepe Siyasi Şube'ye götürüldükten sonra kaybedilen **Yusuf Erişti**'nin kardeşi **Sevim Erişti**, Cumartesi İnsanı **Sevim Pektaş** ile İHD İstanbul Şubesi Sekreteri **Oya Ersoy**, İHD İstanbul Şubesi Gözaltında Kayıplara Karşı Komisyon üyesi **Sebla Arcan**'ın 12.01'de Galatasaray Meydanı'nı kapatan bariyerlerin önüne geldikleri gözlemlendi.
34. Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın bariyerlerin önüne gelmesiyle birlikte ellerinde kamera olan, sivil giyimli beş polis memurunun gruba doğru hareket ederek 12.02 itibarıyla kayıt almaya başladıkları gözlemlendi. Sivil giyimli bir polis memurunun elinde bulunan telefon ile grubun fotoğrafını çektiği görüldü. Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın fotoğrafını çeken polis memurunun sivil giyimli bir başka polis memuruyla Oya Ersoy'u tutanağa nasıl yazacaklarını tartıştığı, tartışmanın ardından polislerin Oya Ersoy'u tutanağa "27. dönem HDP milletvekili" olarak geçirmeye karar verdikleri duyuldu.
35. Cumartesi İnsanı Fatma Aslan'ın 12.02 itibarıyla [basın açıklamasını](#) okumaya başladığı görüldü. Gözaltında zorla kaybedilen Yusuf Erişti'nin akıbetinin sorulduğu ve devletin etkin soruşturma yükümlülüğünün hatırlatıldığı açıklama, "990 haftadır gözaltında kaybedilen insanlarımızın akıbetlerini açığa çıkartacak, suçun fail ve sorumlularını tespit edecek etkin soruşturma ve kovuşturmalar yapılmasını talep ediyoruz. Ancak devlet, bu meşru talebimizi karşılamak yerine inkar ve cezasızlıkta ısrar ediyor. İktidarlar değişse de bu tutum hiç değişmiyor ve kayıp ailelerinin hakikate ve adalete ulaşma hakları ihlal edilmeye devam ediyor. 990. haftamızda Erişti Ailesi'nin 33 yıldır ihlal edilen hakikate ve adalete ulaşma haklarının sağlanmasını talep ediyoruz" ifadeleriyle sonlandırıldı. Açıklamanın ardından Yusuf Erişti'nin kardeşi Sevim Erişti konuştu.
36. Elleri kamera olan, sivil giyimli beş polis memurunun açıklama boyunca kayıt aldıkları gözlemlendi. Polis memurların, grubun tam karşısında, solunda ve sağında olacak şekilde konumlandırıldıkları görüldü. Sivil giyimli polis memurlarının basın açıklaması sırasında açıklamayı takip eden gazetecilerin arasında durdukları ve

ellerindeki telefonlar ile Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın fotoğraflarını çektikleri gözlemlendi.

37. Açıklamanın 12.11'de tamamlanmasının ardından Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın ellerindeki karanfillerden bazılarını Galatasaray Meydanı'nı kapatan ve açılmayan demir bariyerlerin üzerinden meydana attıkları görüldü. Sivil giyimli polis memurlarının bu anları da kamera ile kaydettikleri gözlemlendi.
38. Cumartesi Anneleri/İnsanları'nı kayıt altına almak için Şişhane yönüne doğru grubun sol tarafında konumlanan, hafif sakallı ve siyah polar ceket giyen bir polis memurunun, karanfiller atıldıktan sonra 12.12'de açıklamayı takip eden ve meydanı kapatan bariyerler önünde duran vatandaş ve gazetecileri kayda almaya başladığı görüldü. Polis memurunun her bir kişiyi uzun sayılabilecek bir süre boyunca kaydettiği ve herkesi kayıt altına almak için özen gösterdiği gözlemlendi.
39. Cumartesi Anneleri/İnsanları ve hak savunucularının 12.17 itibariyle meydandan ayrılmaya başladıkları ve kendilerini takip eden polisler tarafından bir süre daha kayıt altına alındıkları gözlemlendi.
40. Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın Galatasaray Meydanı'na karanfil bırakmaları ile sonlanan buluşmaları yaklaşık 29 dakika sürdü. İstiklal Caddesi üzerinde oluşturulan "güvenlik çemberleri" ile Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın buluşmalarının engellendiği ve kayıp yakınları ile hak savunucularının gözü altına alındıkları haftaların aksine bu 29 dakikalık süre içerisinde İstiklal Caddesi, Galatasaray Meydanı ve çevresinde hayatın olağan akışının, yaya-araç trafiğinin ve bölge esnafının çalışmasının olumsuz şekilde etkilenmediği, bu sürede nostaljik tramvayın da seferlerine devam ettiği gözlemlendi.

Toplantı sonrasına ilişkin notlar:

41. Sivil giyimli polis memurlarının 12.29 itibariyle İHD İstanbul Şubesi'nin bulunduğu sokağın köşesinde ve derneğin girişinin tam karşısında beklemeye başladıkları gözlemlendi.
42. Çevik kuvvet polislerini taşıyan bir midibüsün 12.34 itibariyle İHD İstanbul Şubesi'nden yaklaşık 50 metre uzaklıkta bulunan Mücadele Çıkmazı'nın girişindeki bir otoparka park edildiği görüldü.
43. Aralarında biber gazı kapsülü atabilen silah taşıyan bir polis memurunun da bulunduğu 5 kişilik bir çevik kuvvet grubunun, 13.21 itibariyle İHD İstanbul Şubesi'nin girişinin bulunduğu köşede kalkanları ile beklemeye başladığı görüldü. Bir başka çevik kuvvet grubunun ise bu grubun karşı çaprazında olacak şekilde kaldırımda kalkanları ile beklemeye başladığı gözlemlendi.
44. İHD İstanbul Şubesi'nin bulunduğu sokaktaki polis varlığının, her cumartesi günü 13.30'da gerçekleştirilen "F Oturumu" sırasında da devam ettiği gözlemlendi. Sokağın köşesinde ve İHD İstanbul Şubesi'nin girişinin karşısında bekleyen sivil giyimli polis sayısının F Oturumu'na kadar giderek arttığı görüldü.

Hukuki durum:

Anayasa Mahkemesi (AYM), Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 25 Ağustos 2018 tarihinde düzenlenen 700. hafta buluşmasının Beyoğlu Kaymakamlığı tarafından yasaklanmasının ve polislerin sert müdahalesinin Anayasa'nın 34. maddesine garanti altına alınan "toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının" ihlali olduğuna dair iki ayrı karar verdi. AYM, o gün gözaltına alınanlar arasında bulunan Cumartesi İnsanları'ndan [Maside Ocak Kışlakçı](#)'nın başvurusunda oy çokluğuyla aldığı kararın "yeni ihlallerin önlenmesi için" Beyoğlu Kaymakamlığı ve Adalet Bakanlığı'na; 700. hafta buluşmasına katılan İHD İstanbul Şubesi Başkanı [Gülseren Yoleri](#)'nin başvurusunda oybirliği ile aldığı kararın ise Adalet Bakanlığı'na gönderilmesine karar verdi.

Polis müdahalesine dayanak olarak gösterilen yasaklama kararında 700. hafta buluşması için bildirim yapılmamış olması gerekçe olarak öne sürülmüştü. AYM, kararlarında toplantı ve gösterilere yönelik müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının ve orantılı olduğunun ispatının gerektiğine dikkat çekti. İdari makamların toplantı ve gösteri yürüyüşlerini otomatik olarak yasaklama yoluna gitmek yerine bu hakkın etkin kullanımını sağlamaya yönelik pozitif yükümlülükleri olduğunu hatırlatan AYM, Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 1995 yılından bu yana barışçıl bir şekilde toplandıklarına dikkat çekerek idarenin bu etkinliğin yapılacağına ilişkin olarak önceden bilgisi olmadığını iddia edemeyeceğine kanaat getirdi. Buna ek olarak AYM, Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın "gözaltında kaybedilen yakınlarının bulunması ve kamuoyunda farkındalık yaratılması için oturma eylemi düzenlemek istemesinin demokratik bir toplumda saygı ile karşılanması gerektiği"ne hükmetti.

Cumartesi Anneleri/İnsanları, AYM'nin [Maside Ocak Kışlakçı](#) kararının ardından ilk kez 8 Nisan 2023 tarihindeki 941. hafta buluşması için Galatasaray Meydanı'na çıkmak istedi ve polis tarafından engellenerek gözaltına alındı. O haftadan bu yana 13 Mayıs Cumartesi günü hariç her cumartesi, barışçıl buluşmalarını gerçekleştirmek için Galatasaray Meydanı'na çıkmaya çalışan Cumartesi Anneleri/İnsanları, 4 Kasım 2023 tarihine denk gelen [971. hafta](#) buluşmasına kadar her hafta polis tarafından engellendi, işkence ve diğer kötü muameleye maruz bırakılarak gözaltına alındı. 4 Kasım'daki buluşma sırasında da engellenerek kolluk kuvveti tarafından "güvenlik çemberi" içerisine alınan Cumartesi Anneleri/İnsanları ve hak savunucuları fiili olarak yaklaşık 25 dakika "güvenlik çemberi" içinde tutulsa da önceki 29 haftanın aksine gözaltı işlemi uygulanmadı.⁵

Gözlemci kurumlar, AYM kararlarının uygulanma durumuna dair şu hususlara dikkat çeker:

⁵ 8 Kasım 2023 tarihinde gerçekleştirilen TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu Toplantısı sırasında Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (HEDEP) Urfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'ya Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın buluşmalarına yönelik haftalardır devam eden polis engellemelerini sorması üzerine Yerlikaya "Cumartesi Anneleri'nin yaşadığı mağduriyettir. En kısa zamanda sürede çözüm üreteceğiz. Bu hafta gördünüz gözaltı yapmadık," yanıtını verdi. (Kaynak: "[Ali Yerlikaya: Cumartesi Anneleri'nin yaşadığı mağduriyettir.](#)" *Gazete Duvar*, 08.11.2023.)

Önceki 19 hafta olduğu gibi Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 16 Mart 2024 tarihinde gerçekleştirilen 990. hafta buluşmasına da polis tarafından müdahale edilmemiş, buluşma ve basın açıklaması bu şekilde engellenmemiştir. Ancak, 990. hafta buluşmasında Cumartesi Anneleri/İnsanları'na yönelik bir müdahale olmasa da aşağıda belirtilen sebeplerden ötürü AYM'nin [Maside Ocak Kışlakçı](#) ve [Gülseren Yoleri](#) kararlarının uygulandığını söylemek mümkün değildir.

- AYM⁶ ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM)⁷ içtihatlarına göre bir toplantının kısıtlanması kavramı, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılması öncesinde, sırasında ve sonrasında yapılan müdahaleleri kapsamaktadır. Bu bağlamda, Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 990. hafta buluşmasının kolluk tarafından kısıtlandığı tespit edilmiştir.
- Öncelikle, AYM'nin [Maside Ocak Kışlakçı](#) ve [Gülseren Yoleri](#) kararlarına rağmen Galatasaray Meydanı'nın etrafındaki bariyerler açılmamış ve dolayısıyla Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 1995'ten beri açıklama yaptıkları nokta olan anıtın önünde basın açıklaması yapmaları engellenmiştir. Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın basın açıklaması sırasında gözetim altında tutuldukları gözlemlenmiştir. İHD İstanbul Şubesi'nin bulunduğu sokaktaki polis varlığı, İHD İstanbul Şubesi ile Galatasaray Meydanı arasında Cumartesi Anneleri/İnsanları ile hak savunucularının kullanabileceği güzergah boyunca birden fazla noktada sivil giyimli polislerin dikkat çekecek şekilde beklemesi, Galatasaray Meydanı'ndaki basın açıklamasına katılabilecek kişi sayısının 10 olarak kısıtlanması, sayı kısıtına uyulup uyulmadığının toplantı süresince kontrol edilmesi, açıklamanın birden fazla kamera ile kayıt altına alınması ve açıklamayı takip eden vatandaşlar ile gazetecilerin kamera ile kayıt altına alınması, Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 990. hafta buluşmasının kolluk tarafından kısıtlandığının en önemli göstergelerindendir.
- Bilindiği gibi Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın Galatasaray Meydanı'ndaki buluşmaları, zorla kaybedilen yakınlarının akıbetini soran ve faillerin tespit edilmesini talep eden bir basın açıklaması düzenlemekten ibarettir. Bu gözlem raporunda tespit edilen müdahale ve kısıtlamalar, AYM'nin de işaret ettiği gibi⁸ Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın zorla kaybedilen yakınlarının akıbetine ilişkin kamuoyunda farkındalık oluşturmaya yönelik çalışmalarını da olumsuz şekilde etkilemektedir. Dahası, bu tarz müdahale ve kısıtlamalar Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın AYM'nin de "saygı ile karşılanması" gerektiğini tespit ettiği faaliyetlerinin kriminalize edilmesi çabasının devamı niteliğindedir. Cumartesi Anneleri/İnsanları'na yönelik önceki haftalardaki engelleme ve müdahaleler ile birlikte düşünüldüğünde 19 haftadır süregelen bu kısıtlamalar kolluk tarafından bir rutin haline getirilmiştir. Bu durum, kolluğun Cumartesi Anneleri/İnsanları'na yönelik müdahalelerinin farklılaşarak devam ettiğini ve idari taciz boyutuna ulaştığını göstermektedir.

⁶ Bkz. Halkevleri Derneği, Başvuru. No: 2015/9174, 7/3/2019, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/9174>

⁷ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesine ilişkin Rehber*, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_11_TUR

⁸ Bkz. Maside Ocak Kışlakçı Kararı Para. 26 ve Gülseren Yoleri Kararı, par. 19.

- Bunlara ilaveten, İHD İstanbul Şubesi'nin bulunduğu sokaktaki polis varlığı, İHD İstanbul Şubesi ile Galatasaray Meydanı arasında Cumartesi Anneleri/İnsanları ile hak savunucularının kullanabileceği güzergah boyunca birden fazla noktada sivil giyimli polislerin dikkat çekecek şekilde beklemesi, Galatasaray Meydanı'ndaki basın açıklamasına katılabilecek kişi sayısının 10 olarak kısıtlanması, sayı kısıtına uyulup uyulmadığının toplantı süresince kontrol edilmesi, açıklamanın birden fazla kamera ile kayıt altına alınması ve açıklamayı takip eden vatandaşlar ile gazetecilerin kamera ile kayıt altına alınması,⁹ kolluk tarafından gerçekleştirilen ve idari taciz teşkil eden kısıtlamalar, Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın ve insan hakları savunucularının toplanma özgürlüklerini kullanmaları üzerinde caydırıcı bir etki yaratabileceğini, bu caydırıcı etkinin de kendi başına toplanma özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğunu belirtmek gerekmektedir.¹⁰

Gözlemci kurumlar, Galatasaray Meydanı'ndaki buluşmalara yönelik soruşturmanın 26'sında "kovuşturmaya yer olmadığı" kararı verildiğini hatırlatır:

8 Nisan - 4 Kasım 2023 tarihleri arasında devam eden sistematik engellemelere ve gözaltı işlemlerine rağmen İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın buluşmalarına yönelik başlatılan soruşturmanın 26'sında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar (takipsizlik kararları) verildi.

- 941. (Karar tarihi: 22 Mayıs 2023), 942. (Karar tarihi: 16 Ekim 2023), 943. (Karar tarihi: 13 Temmuz 2023), [945.](#) (Karar tarihi: 30 Kasım 2023), [947.](#) (Karar tarihi: 30 Kasım 2023), [948.](#) (Karar tarihi: 19 Eylül 2023), [949.](#) (Karar tarihi: 19 Eylül 2023), [951.](#) (Karar tarihi: 30 Kasım 2023), [952.](#) (Karar tarihi: 19 Eylül 2023), [953.](#) (Karar tarihi: 27 Ekim 2023), [954.](#) (Karar tarihi: 19 Eylül 2023),¹¹ [955.](#) (Karar tarihi: 30 Kasım 2023), [956.](#) (Karar tarihi:

⁹ AYM, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 11. maddesine 6529 Sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen ikinci fıkraya ilişkin yapmış olduğu incelemede, "Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde katılımcıların ve konuşmacıların ses ve görüntülerinin kolluk tarafından kayıt altına alınması, toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılım bakımından kimi bireyler üzerinde caydırıcı bir etki gösterse de bu durum oldukça sınırlı kalmakta ve suç delillerinin tespiti ile suçluların cezalandırılması yönünden elde edilecek yararlıardan vazgeçilmesini gerektirecek bir boyuta ulaşmamaktadır. Ses ve görüntü kaydının suç delillerinin tespiti ve suçluların cezalandırılması bakımından sağlayacağı yararlar dikkate alındığında toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılım bakımından bireyler üzerinde yaratacağı sınırlı etkinin ihmal edilebilir olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca kuralda, elde edilen kayıt ve görüntülerin şüphelilerin ve suç delillerinin tespiti dışında bir amaçla kullanılmayacağı açıkça düzenlenmektedir. Bu bağlamda, şüphelilerin ve suç delillerinin tespiti amacıyla sınırlı olarak kullanılmak üzere toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde katılımcıların ve konuşmacıların ses ve görüntülerinin kolluk tarafından kayıt altına alınması öngörülmek suretiyle toplantı ve gösteri yürüyüşünü düzenleme hakkına yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığı ve orantısız bulunduğu söylenemez." şeklinde değerlendirmede bulunmuştur (AYM, [2014/101 E.](#), [2017/142 K.](#), [28.09.2017](#), para.103). Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın açıklama yapmasına izin verildiği yerin yaklaşık 10 metre ilerisinde, İstiklal Caddesi ile Meşrutiyet Caddesi kesişiminde kamuoyunda MOBESE olarak da bilinen Kent Güvenlik Yönetim Sistemi'ne ait (KGYS) kameralar bulunmaktadır. Buna ek olarak okunan basın açıklaması istisnasız şekilde her hafta sosyal medyada canlı olarak yayınlanmaktadır. Bu hususlara rağmen basın açıklamasının birden fazla kamera ile kayıt altına alınması ve basın açıklamasına katılanların fotoğraflarının çekilmesinin, AYM tarafından belirtilen sınırlı ("suç şüphelilerinin ve suç delillerinin tespiti") aştığı ve dolayısıyla Cumartesi Anneleri/İnsanları ile hak savunucuları üzerinde caydırıcı bir etki yarattığı ve bu uygulamanın idari taciz teşkil ettiği değerlendirilmektedir.

¹⁰ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesine ilişkin Rehber, par. 74-75.

¹¹ Gözaltı işlemleri sırasında polislin fiziksel şiddetine maruz kalan avukat Murat Çelik hakkında "görevi yaptırmamak için direnme" yönünden yürütülen soruşturmayı da aynı takipsizlik kararı ile sonlandıran savcı, müşteki polis memuru Ali Hıracı'nın iddia ettiği gibi yaralandığına dair herhangi bir görüntü kaydı olmadığını ve Murat Çelik'in gösterdiği direncin

30 Kasım 2023), [958](#). (Karar tarihi: 30 Kasım 2023), [959](#). (Karar tarihi: 27 Ekim 2023), [960](#). (Karar tarihi: 12 Aralık 2023), [961](#). (Karar tarihi: 12 Ekim 2023), [962](#). (Karar tarihi: 25 Ekim 2023), [963](#). (Karar tarihi: 30 Kasım 2023), [964](#). (Karar tarihi: 30 Ekim 2023), [965](#). (Karar tarihi: 25 Ekim 2023), [966](#). (Karar tarihi: 29 Kasım 2023), [967](#). (Karar tarihi: 11 Ocak 2024), [968](#). (Karar tarihi: 12 Aralık 2023), [969](#). (Karar tarihi: 12 Aralık 2023) ve [970](#). (Karar tarihi: 18 Aralık 2023) hafta buluşmalarına yönelik başlatılan soruşturmalarda verilen takipsizlik kararları, Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın avukatlarına tebliğ edildi.

- Avukatlara tebliğ edilen takipsizlik kararları incelendiğinde kararların hiçbirinde AYM'nin [Maside Ocak Kışlakçı](#) ve [Gülseren Yoleri](#) kararlarına bir atıfta bulunulmadığı görüldü. Savcılar, Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın kolluk tarafından engellenen buluşmalarında gözaltına alınan ve bir kısmı aynı kişiler olan toplamda 625 kişi hakkında verdikleri takipsizlik kararlarına gerekçe olarak 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32/1 maddesinde belirtilen suçun yasal unsurlarının oluşmamasını gerekçe gösterdiler.

Gözlemci kurumlar, AYM kararları ve 26 hafta hakkında verilen takipsizlik kararları hiçe sayılarak Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 10 Haziran 2023 tarihindeki 950. hafta buluşmasına katılan 20 kişi hakkında dava açıldığına dikkat çeker:

- Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 8 Nisan 2023 tarihli 941. hafta buluşmasına yönelik soruşturmayı yürüten ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32/1 maddesinde belirtilen suçun yasal unsurlarının oluşmaması gerekçesiyle takipsizlik kararı veren savcı, birbirinin aynısı koşullarda gerçekleşen [950. hafta buluşmasına](#) katılan Selvi Gülmez, Mikail Kırbayır, Hanife Yıldız, Besna Tosun, Ali Newroz Tosun, Maside Ocak, Ali Ocak, Hasan Karakoç, İkbâl Eren, İrfan Bilgin ve hak savunucuları Cüneyt Yılmaz, Hatice Korkmaz, Hünkar Hüdayi Yurtsever, İsmail Yücel, Leman Yurtsever, Meryem Bars, Mukaddes Şamiloğlu, Oya Meriç Eyüboğlu, Sebla Arcan ve Aylin Tekiner hakkında 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32/1 maddesi uyarınca “kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmamak” suçlamasıyla dava açtı.
- 23 Ağustos 2023 tarihli iddianamede Beyoğlu Kaymakamlığı'nın “2023 UEFA Şampiyonlar Ligi Finali”ni gerekçe göstererek aldığı 9 Haziran tarihli “yasaklama kararı”ndan hareketle Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın buluşmasını “izinsiz protesto” olarak tanımlayan savcı, aralarında 84 yaşındaki Selvi Gülmez, 73 yaşındaki kayıp yakını Mikail Kırbayır ve 72 yaşındaki kayıp yakını Hanife Yıldız'ın olduğu 20 kişinin “Dağılmanıza dahi müsaade edilmedi” yönündeki savunmalarına itibar etmeyerek Güvenlik Şube Müdürlüğü tarafından, gözlemci kurumların [950. hafta buluşmasına dair raporunda](#) yer verilen temel olgularla dahi çelişecek şekilde hazırlanan görüntü inceleme tutanağına dayanarak 20 kişi için altı aydan üç yıla kadar hapis cezası istedi.

“pasif direnme” olarak değerlendirilebileceğini belirterek “görevi yaptırmamak için direnme” suçunun unsurlarının oluşmadığına karar verdi.

- Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 170/4 maddesine göre yüklenen suç oluşturulan olayların, mevcut delillerle ilişkilendirilerek açıklanması gereken bölüme altı sayfalık iddianamede yalnızca 16 satır yer ayıran savcı, CMK'nın 170/5 maddesinde açıkça kendisine yüklenen sorumluluğun aksine iddianamede Cumartesi Anneleri/İnsanları lehine hiçbir delil sunmadı. Dahası, Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü tarafından hazırlanan "yakalama tutanağı"nda Mukaddes Şamiloğlu ve İkbal Eren'in "alkışlamak suretiyle protesto etmeye başladıkları" için ayrı bir noktada gözaltına alındığı belirtilmesine rağmen savcı iddianamede bu bilgiye de yer vermedi.
- İstanbul 39. Asliye Ceza Mahkemesi'nin AYM kararlarına ve iddianamedeki tüm eksikliklere rağmen iddianameyi kabul etmesi üzerine Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın yargılanmasına 27 Şubat 2024 tarihinde başlandı.
- Cumartesi Anneleri/İnsanları ile onlara destek olan hak savunucuları yıllardır aynı şekilde zorla kaybedilen yakınlarının bulunması ve faillerin yargılanmasına ilişkin adalet taleplerini Galatasaray Meydanı'nda basın açıklaması yaparak dile getirmeye çalışmaktadır. Gerçekleştiği koşullar yönünden birbirinden farklılık göstermeyen bu basın açıklamaları hakkında açılan ceza soruşturmalarının neredeyse tamamında takipsizlik verilmesi birinin ise davaya dönüştürülmesi, Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın hukuken meşru olan barışçıl eylemlerini suçlulaştırma çabalarının devam ettiğini göstermekte ve Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın buluşmalarına dair var olan belirsizliği derinleştirmekte, dahası ceza hukuku açısından bir belirsizlik rejimi yaratmaktadır. 950. hafta buluşmasına yönelik açılan davaya dayanak oluşturan iddianame ise Ceza Muhakemesi Kanunu'nun belirlediği standartlara dahi uygun değildir. Bu standartlara göre; dosya savcısı tarafından düzenlenen iddianamede aleyhe deliller yer almasına rağmen basın açıklamasının neden yapılmaya çalışıldığı, diğer haftalara ilişkin verilen takipsizlik kararlarının neden verildiği, mevcut dosya ile çok benzerlik taşıyan AYM kararlarının([Maside Ocak Kışlakçı](#) ve [Gülseren Yoleri](#)) içeriğinin ne olduğu ve AYM'nin hangi tespitleri yaptığının da irdelenmesi gerekirdi.

Gözlemci kurumlar, AYM kararlarını uygulamayan kolluk görevlileri hakkında yapılan suç duyurularında İstanbul Valiliği tarafından soruşturma izni verilmediğini hatırlatır:

Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın avukatları, AYM kararlarına rağmen Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 8 Nisan - 4 Kasım 2023 tarihleri arasında Galatasaray Meydanı'nda buluşmalarını engelleyen kolluk görevlileri hakkında her hafta suç duyurusunda bulundu.

Avukatların, 29 hafta boyunca devam eden engelleme ve bu engellemelerin emrini veren, kanuna aykırı emri uygulayan ve bu sırada Cumartesi Anneleri/İnsanları ile onlara eşlik eden hak savunucularına yönelik işkence ve diğer kötü muamelede bulunan kolluk görevlileri hakkında "Toplanma ve gösteri yürüyüşü hakkı ile ifade özgürlüğünün anayasaya aykırı olarak engellenmesi suretiyle Görevi Kötüye Kullanma (TCK madde 257)", "Zor Kullanma Yetkisinde Sınırın Aşılması (TCK madde 256)", "Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma (TCK madde 109)" ve İşkence (TCK madde 94)" iddialarıyla yaptıkları suç duyurularının, bu rapor tarihi itibarıyla en az 17'sinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, İstanbul Valiliği'nden soruşturma izni talep ettiği öğrenildi.

- Suç duyurularında “işkence” iddiası olmasına ve [4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun](#)’un 2. maddesinin ek fıkrası uyarınca bu suçun soruşturulması izne tabi olmamasına rağmen izin talep edilen en az 17 suç duyurusunda ve bir Kolluk Gözetim Komisyonu başvurusunda İstanbul Valisi Davut Gül, suç duyurusu ve Kolluk Gözetim Komisyonu başvurusuna konu emniyet görevlileri hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı’na ve Komisyon’a soruşturma yürütmesi için izin verilmemesine karar verdi. Vali Gül ayrıca emniyet görevlileri hakkında disiplin soruşturması açılmasına gerek olmadığına kanaat getirdi ve dosyanın işlemi kaldırılmasına karar verdi. Cumartesi Anneleri/İnsanları’nın avukatlarına tebliğ edilen kararlara göre Vali Gül, 942., 943., 945., 948., 949., 950., 951., 952., 954., 955., 956., 957., 958., 960., 961., 962. ve 964. hafta buluşmalarını engelleyen ve Cumartesi Anneleri/İnsanları ile onlara eşlik eden hak savunucularına yönelik işkence ve diğer kötü muamelede bulunan kolluk görevlileri hakkında soruşturma yapılmasına izin vermedi.
- Avukatlara tebliğ edilen valilik kararları incelendiğinde [Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği](#)’nin 62. maddesinde ve [Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkındaki Kanunun Uygulanması ile İlgili Olarak İçişleri Bakanlığınca Yürütülecek İşlemlere İlişkin İçişleri Bakanlığınca Yürütülecek İşlemlere İlişkin Yönerge](#)’nin 24. maddesinde hakkında inceleme yapılan kolluk görevlilerinin ifadelerinin alınmasının ön inceleme raporu için esas olduğu belirtilmesine rağmen valilik kararlarında alıntılanan raporlarda bu yönde bir işlem yapılmadığı görüldü.
- Alıntılanan ön inceleme raporlarında haklarında inceleme yapılan kolluk görevlilerinin topladığı evrak ve mülki idarenin yasaklama kararlarının esas alındığı tespit edildi. Örneğin 957. hafta buluşmasında Cumartesi Anneleri/İnsanları ve hak savunucularına işkence ve diğer kötü muamele uygulayan kolluk görevlileri hakkında yapılan suç duyurusunda soruşturma izni verilmemesi yönünde görüş bildirilen ön inceleme raporunda, İstiklal Caddesi üzerinde iki farklı “güvenlik çemberi” oluşturulduğu bilgisi dahi verilmeden kolluk görevlileri tarafından hazırlanan “yakalama tutanağı”ndan hareketle Cumartesi Anneleri/İnsanları ve hak savunucularının tek bir grup olarak gözaltına alındığı kabul edilerek “gruba üç defadan fazla olacak ve grubunun tamamının duyabileceği şekilde” anons yapıldığı iddia edildi. İlgili haftanın [gözlem raporunda](#), İstiklal Caddesi üzerinde iki farklı “güvenlik çemberi” oluşturulduğu ve Galatasaray Lisesi önünde oluşturulan “güvenlik çemberi”nde ablukaya alınan Cumartesi Anneleri/İnsanları ve hak savunucularına herhangi bir “Dağılın” anonsu yapılmadığı kayıt altına alınmıştı. Ön inceleme raporunda barışçıl protestolara yönelik polis müdahalelerindeki tavırları ve birçok suç duyurusuna konu olan eylemleri ile kamuoyunda bilinen ve daha sonra Başakşehir İlçe Emniyet Müdürü olarak atanan polis amirinin, Emek Partisi (EMEP) İstanbul Milletvekili İskender Bayhan’ın danışmanı Ekinsu Devrim Danış’ı işkenceyle tehdit ettiğine dair ifadesi de dikkate alınmadı.¹²

¹² Bununla birlikte, 957. hafta buluşmasına katılan, işkence ve diğer kötü muameleyle maruz bırakılarak gözaltına alınan, gözaltına alındığı sırada işkence ile tehdit edilen Ekinsu Devrim Danış’ın avukatları aracılığıyla yaptığı suç duyurusu üzerine

- Özetle, ön inceleme raporlarında Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın buluşmalarının kanunsuz olduğu, müdahalelerin orantılı olduğu, her buluşma için yasada belirtildiği şekilde üç kez "Dağılın" anonsu yapıldığı ve imkan sağlanmasına rağmen Cumartesi Anneleri/İnsanları ve hak savunucularının dağılmamakta ısrar ettikleri, diğer bir ifadeyle 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32/1 maddesinde belirtilen suçun unsurlarının oluştuğu, iddia edilerek soruşturma izni verilmemesi yönünde görüş bildirildi. Bu bağlamda gözlemci kurumlar, 950. hafta hariç olmak üzere aynı haftalara ilişkin savcılıklarca verilmiş takipsizlik kararlarının 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32/1 maddesinde belirtilen suçun yasal unsurlarının oluşmadığı şeklinde gerekçelendirildiğine dikkat çeker.
- Bir üçüncü sınıf emniyet müdürü tarafından hazırlanan 942. haftayla ilgili rapor haricinde, ön inceleme raporlarının, beş farklı ikinci sınıf emniyet müdürü tarafından hazırlandığı görüldü. 10 haftaya ilişkin ön inceleme raporunun aynı emniyet müdürü tarafından hazırlandığı tespit edildi. 955. ve 961. hafta raporlarının ise birçok haftada Galatasaray Meydanı'nda bulunduğu tespit edilen ve 30 Eylül 2023 tarihindeki [966. hafta](#) buluşmasını engellemeye yönelik İstiklal Caddesi üzerinde oluşturulan "güvenlik çemberi" içerisinde Cumartesi Anneleri/İnsanları ve hak savunucularına uygulanan fiziksel şiddeti çember dışından izleyen polis amirleri arasında olduğu tespit edilen ve o dönemde İkinci Bölge İlçelerden Sorumlu İl Emniyet Müdürü Yardımcısı olan polis amiri tarafından hazırlandığı görüldü.
- Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın avukatlarının 948., 949., 950., 952., 954., ve 959. hafta buluşmalarını engelleyen, bu engellemelerin emrini veren, kanuna aykırı emri uygulayan ve bu sırada Cumartesi Anneleri/İnsanları ile onlara eşlik eden hak savunucularına yönelik işkence ve diğer kötü muamelede bulunan kolluk görevlileri hakkında ayrı ayrı yaptıkları suç duyurularının her bir hafta için olgular, engelleme ve müdahaleler ile şüpheliler farklı olmasına rağmen İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından birleştirildiği öğrenildi. Suç duyurularını birleştiren savcı, suç duyurusuna konu kolluk görevlileri hakkında soruşturma yürütmek için valilikten de toplu şekilde izin istedi. Vali Davut Gül, savcılığın talebini toplu şekilde reddetti.
- 18 Ocak 2024 tarihli, [964. hafta](#) buluşmasına ilişkin kararında İHD Eş Genel Başkanı Hüseyin Küçükbalaban'ın Kolluk Gözetim Komisyonu'na yaptığı başvuruya Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın avukatlarının aynı haftaya ilişkin yaptığı suç duyurusunun birleştirildiği ve Vali Davut Gül'ün iki farklı başvuru sonucunda istenen soruşturma izni taleplerini birlikte reddettiği görüldü.
- Her ne kadar AYM kararlarına bir atıfta bulunulmasa da Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın barışçıl toplantıları hakkında açılan soruşturmalarda takipsizlik kararları verilirken "suç unsuru" bulunmadığı savcılık tarafından da teyit edilen buluşmaları engelleyen, Cumartesi Anneleri/İnsanları'na işkence ve diğer kötü muamele yasağına aykırı olacak şekilde fiziksel şiddet uygulayan polis amirleri ve

eski İstanbul Güvenlik Şube Müdürü Hanifi Zengin hakkında "kadına karşı basit yaralama" suçlamasıyla İstanbul 16. Asliye Ceza Mahkemesi'nde dava açıldığı ve davanın 4 Haziran 2024 tarihinde görülmeye başlanacağı öğrenilmiştir. (Kaynak: [Eski İstanbul Güvenlik Şube Müdürü Hanifi Zengin'e dava açıldı | 'Zengin' sicilli polis, hakim karşısına çıkacak](#), Evrensel, 02.03.2024)

memurları hakkında hükümetin Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne sunduğu Faaliyet Planı'ndaki argümanları¹³ ile çelişkili şekilde ve yasaya aykırı olarak soruşturma izni verilmemesi mantiken ve hukuken açıklanamayacak bir durumdur.

Gözlemci kurumlar, İstanbul Valiliği tarafından soruşturma izni verilmemesi yönündeki kararlara yapılan itirazlarda İstanbul Bölge İdare Mahkemesi'nin hukuken açıklanamayacak, çelişkili kararlar verdiği dikkat çeker:

Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın avukatları, izne tabi olmamasına rağmen İstanbul Valiliği'ne gönderilen suç duyuruları için valilik tarafından soruşturma izni verilmemesini İstanbul Bölge İdare Mahkemesi'ne götürdüler. İtirazları inceleyen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Birinci Dava Dairesi, verdiği ilk kararla çelişen ve hukuken açıklanamayacak gerekçelere dayandırılan red kararları vermiştir.

- Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 22 Nisan 2023 tarihindeki 943. hafta buluşmasını engelleyen polis amirleri ve memurları hakkında yapılan suç duyurusunun ardından ilgili polis memurları hakkında İstanbul Valiliği'nin soruşturma izni vermemesine Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın avukatlarının yaptıkları itirazı inceleyen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Birinci Dava Dairesi, valiliğin verdiği soruşturma izni verilmemesi kararının kaldırılmasına ve dosyanın “genel hükümlere göre işlem yapmak üzere” İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine 17 Ekim 2023 tarihinde oybirliğiyle karar verdi. Mahkeme, kararını şu şekilde gerekçelendirdi: “Dosyanın incelenmesinden müştekilerin İstanbul Emniyet Müdürlüğü görevlileri hakkında; orantısız güç kullandıkları ve işkence uyguladıkları iddiaları üzerine 4483 sayılı Yasa uyarınca yapılan ön inceleme sonucunda üzerlerine atılan ‘orantısız güç kullanma’ ve ‘işkence’ fiillerinin göreviyle bir ilgisi bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, ilgililere isnat edilen orantısız güç kullanma ve işkence fiillerinin görev sırasında olmakla birlikte görevden kaynaklanmadığı yani görev sebebiyle işlenmediği açık olduğundan, 4483 sayılı Yasanın yukarıda anılan 2. maddesi hükmü karşısında bu Yasanın öngördüğü özel soruşturma usulünün uygulanması ve soruşturma izni verilmesi/verilmemesi yolunda karar tesis edilmesi mümkün değildir.”
- Aynı daire, ilgili suç duyurularında benzer şekilde “orantısız güç kullanma” ve “işkence” iddiaları olmasına rağmen, yukarıdaki kararının aksine İstanbul Valisi Davut Gül'ün 10 haftaya ilişkin yapılan suç duyurularında soruşturma izni vermemesine karşı Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın avukatlarının yaptığı itirazları reddetti. İlgili kararların tarihlerine bakıldığında mahkemenin tüm itirazları 13 Aralık 2023 ve 20 Aralık 2023 tarihlerinde incelediği ve dosyaları yalnızca “görevi kötüye kullanma” yönünden değerlendirdiği görüldü. Daire, avukatların itirazlarını reddettiği tüm

¹³ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından icrası denetlenen *Batu ve diğerleri v. Türkiye* Dava Grubu'na 5 Temmuz 2023 tarihinde Faaliyet Planı sunan Türkiye, planın 100. paragrafında soruşturma izni hakkında şu ifadeleri kullanmaktadır: “Yukarıda belirtilenler ışığında; yetkililer, güvenlik güçleri tarafından işlenen işkence, kötü muamele veya zor kullanma yetkisinin aşılması veya kasti yaralama veya hakaret suçlarında idari iznin kesinlikle gerekli olmadığı ve Türk Yargısı'nın pratiğinin [Avrupa İnsan Hakları] Sözleşmesi ile tamamen uyum içerisinde olduğunu vurgularlar.”, <https://rm.coe.int/0900001680abdc5b>

kararlarını şu şekilde gerekçelendirdi: “... Galatasaray Meydanı’nda toplanılmasına müsaade edilmediği, zor kullanıldığı, kişilerin hürriyetinden yoksun bırakıldığı, görevlilerin görevini kötüye kullandığı iddiaları üzerine yapılan ön inceleme sonucunda, ilgililer hakkında ceza soruşturması yapılmasına yeterli bilgi ve belgenin dosya muhteviyatı itibarıyla mevcut olmadığı anlaşıldığından, soruşturma izni verilmemesine ilişkin kararın Dairemizce yöntem ve yasaya uygun bulunması nedeniyle yapılan itirazların reddine [...] oybirliğiyle karar verildi.”